

Sygn. akt I ACa 932/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Iwona Wiszniewska (spr.)
Sędziowie:	SSA Artur Kowalewski SSA Eugeniusz Skotarczak
Protokolant:	st.sekr.sądowy Wioletta Simińska

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2015 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa Z. M.

przeciwko B. H.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 14 października 2014 r., sygn. akt I C 1401/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że powództwo oddala

II. odstępuje od obciążenia powoda kosztami apelacyjnymi poniesionymi przez pozwaną

III. przyznaje adwokatowi M. K. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych, wraz z należnym podatkiem VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Artur Kowalewski Iwona Wiszniewska Eugeniusz Skotarczak

Sygn. akt I ACa 932/14

UZASADNIENIE

Z. M. wniósł o zasądzenie od B. H. na jego rzecz kwoty 31.496,25 zł tytułem zapłaty kary umownej wynikającej z umowy o świadczenie usług z dnia 5 października 2009 r. wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu, kwoty 3.671,63 zł tytułem odsetek ustawowych od kwoty 13.100 zł liczonych od dnia 30 listopada 2011 r. do dnia 25 stycznia

2012 r., kwoty 85.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu oraz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego na jej rzecz.

Wyrokiem z dnia 14 października 2014r. Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.884,96 zł, w pozostałym zakresie powództwo oddalił, zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz przyznał od Skarbu Państwa na rzecz adwokat M. K. kwotę 3.600 zł wraz z 23% VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły ustalenia, zgodnie z którymi w dniu 5 października 2009 r. została zawarta umowa o świadczenie usług pomiędzy firmą (...) reprezentowaną przez pozwaną a firmą montażową prowadzoną przez powoda. Na mocy tej umowy usługodawca miał przekazywać firmie montażowej zlecenia a zleceniodawcom wskazywać firmę montażową. Na wypadek naruszenie obowiązków umownych strony ustaliły karę umowną w wysokości 7500 euro. Powód w dniu 30 listopada 2009 r. wypowiedział umowę o świadczenie usług uzasadniając to tym, iż pozwana doprowadziła jego działalność do bankructwa. Pismami z dnia 21 grudnia 2009 r. powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 7500 euro w terminie 7 dni oraz kwoty 3472 euro w terminie 3 dni. W dniu 1 marca 2010 r. Z. M. oraz K. B. wniesli pozew do Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie o zapłatę po 2872 euro oraz o wyegzekwowanie kary umownej po 7500 euro. Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2011 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie umorzył postępowanie odnośnie żądania powodów zapłaty kwoty 7500 euro, zaś wyrokiem z dnia 20 maja 2011 r. zasądził od pozwanej B. H. na rzecz powoda Z. M. kwotę 2872 euro oraz zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 565 zł tytułem kosztów postępowania. Apelacja pozwanej od tego wyroku została oddalona w dniu 20 grudnia 2011 r. W dniu 25 stycznia 2012 r. powód odebrał w kancelarii kwotę 13.100 zł wyegzekwowaną przez komornika sądowego od B. H..

W wyniku zawiadomienia powoda Okręgowy Inspektorat Pracy w S. prowadził postępowanie kontrolne zakończone złożeniem wniosku o ukaranie pozwanej za wykroczenie polegające na prowadzeniu działalności w zakresie pośrednictwa pracy bez wymaganego wpisu. Wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2012 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie uniewinnił obwinioną B. H. od popełnienia zarzucanych jej czynów tj. z art. 121 ust. 1 oraz ust. 6 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Wyrokiem z dnia 4 października 2013 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie warunkowo umorzył na okres roku próby postępowanie karne przeciwko Z. M. ustalając, iż znieważył on B. H. pod jej nieobecność lecz publicznie, nazywając ją oszustką tj. wyczerpał znamiona z art. 216 § 1 k.k. Postanowieniem z dnia 4 marca 2014 r. rozpoznając sprawę Z. M. oskarżonego o czyn z art. 191 § 2 k.k. w zbiegu z art. 190a § 1 k.k. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie umorzył postępowanie w sprawie. Postanowienie zostało utrzymane w mocy. Między stronami przed Sądem Rejonowym Szczecin – Centrum w Szczecinie toczyło się postępowanie z powództwa B. H. przeciwko Z. M., które zostało zakończone oddaleniem powództwa i oddaleniem apelacji pozwanej.

Na podstawie powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał za niezasadne powództwo oparte na art. 23 k.c. oraz 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Zdaniem Sądu pozwana inicjując postępowania wobec powoda w sprawach cywilnych i karnych realizowała przysługujące jej uprawnienia, w tym prawo do sądu i ochrony swoich praw. W ocenie Sądu powód nie wykazał w żaden sposób naruszenia jego podmiotowego prawa osobistego.

Roszczenie zapłaty kwoty 31.496,25 zł tytułem kary umownej wywiedzione z umowy o świadczenie usług oraz oparte na art. 483 k.c. i 484 k.c. Sąd oddalił uznając, że roszczenie to uległo przedawnieniu, przy przyjęciu dwuletniego terminu przedawnienia w oparciu o art. 750 k.c. w zw. z art. 751 k.c. liczonego od dnia wypowiedzenia umowy przez powoda. Na marginesie wskazał, iż gdyby przyjąć trzyletni termin roszczenie również byłoby przedawnione.

Za częściowo zasadne uznał Sąd I instancji roszczenie o zapłatę odsetek ustawowych od kwoty 13.100 zł liczonych od dnia 30 listopada 2009 r. do 25 stycznia 2012 r. Sąd miał na uwadze, że uiszczona kwota 13.100 zł wynika z prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 20 maja 2011 r. w sprawie sygn. akt I C 386/10, który nie zawierał rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek, gdyż powód w tamtej sprawie nie zgłosił

takiego żądania. Sąd zastosował odsetki ustawowe wynoszące 13 % w stosunku rocznym oraz przyjął trzyletni termin przedawnienia roszczenia o odsetki, w oparciu o art. 118 k.c. Stwierdził, że skoro odpis pozwu w niniejszej sprawie został doręczony pozwanej w dniu 17 grudnia 2013 r. powód może żądać odsetek maksymalnie za okres od dnia 17 grudnia 2010 r., a za wcześniejszy okres roszczenie jest przedawnione. Pozwana, co zostało przyznane przez powoda, dokonała zapłaty w dniu 25 stycznia 2012 r. W konsekwencji Sąd przyjął, że powodowi należą się odsetki od kwoty 13.100 zł stanowiącej równowartość kwoty 2872 euro za okres od dnia 17 grudnia 2010 r. do dnia 25 stycznia 2012r., które Sąd wyliczył na kwotę 1.884,96 zł.

Z uwagi na to, że powód wygrał proces jedynie w nieznacznym zakresie, Sąd na podstawie art. 100 k.p.c. obciążył go w całości kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej.

Apelację od wyroku złożyła pozwana zaskarżając go w części zasądzającej kwotę 1884 zł i w tym zakresie zarzuciła:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sprzeczność ustaleń z zebrany materiał dowodowy i pominięcie, że w wyroku Sądu Rejonowego Szczecin Centrum w Szczecinie z dnia 20 maja 2011r. zastrzeżone było świadczenie w walucie euro, a z potwierdzenia przelewu z dnia 17 stycznia 2012r. wynika, że pozwana wykonała powyższy wyrok poprzez zapłatę do komornika kwoty 2872 euro tytułem należności głównej oraz 566 zł tytułem kosztów procesu;
- wadliwe ustalenie, że kwota 13.100 zł stanowiła wykonanie punktu I wyroku, podczas gdy obejmowała ona również należność z tytułu kosztów procesu;
- wadliwe ustalenie, że pozwana dokonała wpłaty kwot zasądzonych wyrokiem w dniu 25 stycznia 2012r., w sytuacji, gdy z potwierdzenia przelewu wynika, że nastąpiło to w dniu 17 stycznia 2012r.
- naruszenie art. 358 § 1 i 2 k.c. przez jego niezastosowanie;
- naruszenie art. 118 i 120 k.c. poprzez uwzględnienie roszczenia powoda o odsetki mimo jego przedawnienia;
- naruszenie art. 359 § 1 k.c. poprzez zasądzenie odsetek od należności z tytułu kosztów postępowania.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwana wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca podniosła, że w sprawie decydujące znaczenie ma okoliczność, iż powód domagał się należności głównej w walucie obcej i w tej walucie pozwana spełniła zasądzone roszczenie, zgodnie z zastrzeżeniem zawartym w wyroku. W świetle art. 358 § 1 k.c. fakt, iż komornik sądowy dokonał przeliczenia uiszczonych należności i wypłacił kwotę w walucie polskiej, nie modyfikował sposobu realizacji jej obowiązku. Opóźnienie w spełnieniu należności w walucie obcej nie daje uprawnienia wierzycielowi do żądania odsetek ustawowych w polskiej walucie ani do spełnienia świadczenia w polskiej walucie. W tym zakresie skarżąca powołała się na art. 358 § 2 k.c. Niezależnie od powyższego pozwana zaakcentowała, że roszczenie o odsetki jest roszczeniem akcesoryjnym w stosunku do roszczenia głównego. Skoro zatem w rozpatrywanym przypadku roszczenie główne wyrażone zostało w euro, to ewentualne roszczenie o odsetki od tej kwoty również winno zostać wyrażone w euro. Ponadto pozwana podtrzymała zarzut przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek od wynagrodzenia z tytułu umowy pośrednictwa wskazując, że choć dla roszczenia tego należy przyjąć dwuletni termin przedawnienia liczony od 30 listopada 2009r., to roszczenie o odsetki przedawnia się nie później niż z upływem terminu przedawnienia roszczenia głównego. Z ostrożności procesowej skarżąca podniosła zarzut błędnego wyliczenia kwoty z tytułu odsetek oraz błędne ustalenie daty zapłaty należności głównej, zaznaczając przy tym, że odsetki nie należą się od kwoty zasądzonej w wyroku tytułem kosztów postępowania.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja okazała się zasadna, choć nie wszystkie jej zarzuty były skuteczne.

Za niezasadny należało uznać podtrzymany przez pozwaną w postępowaniu apelacyjnym zarzut przedawnienia w całości roszczenia z tytułu odsetek od należności zasądzonej w punkcie I wyroku Sądu Rejonowego Szczecin Centrum w Szczecinie z dnia 20 maja 2011r. Przytoczony w apelacji pogląd, zgodnie z którym roszczenie o odsetki przedawnia się nie później niż z upływem terminu przedawnienia roszczenia głównego, który Sąd Apelacyjny podziela, w rozpatrywanym przypadku nie prowadzi do postulowanych przez pozwaną wniosków. Wbrew bowiem sugestii skarżącej roszczenie główne, jakim jest wynagrodzenie z tytułu łączącej strony umowy o świadczenie usług zawartej w dniu 5 października 2009r., nie było przedawnione w dacie złożenia w niniejszej sprawie pozwu. Bieg terminu przedawnienia roszczeń wynikających z umowy stron został przerwany poprzez złożenie przez powoda powództwa o zapłatę do Sądu Rejonowego Szczecin Centrum w Szczecinie, a postępowanie w tej sprawie zakończyło się w dniu 20 grudnia 2011r., w którym to zapadł wyrok oddalający apelację B. H. od wyroku Sądu I instancji zasądzającego w punkcie I należność główną w kwocie 2872 euro. Zgodnie zaś z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Z kolei przepis art. 124 § 1 k.c. stanowi, że po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo. Nadto w art. 125 § 1 k.c. ustawodawca wprowadził odrębny termin przedawnienia dla roszczeń zasądzonych prawomocnym orzeczeniem sądu ustalając go na dziesięć lat, choćby termin przedawnienia roszczeń danego rodzaju był krótszy. Zastosowanie tych regulacji do stanu faktycznego niniejszej sprawy nakazuje uznać, iż skoro powód wystąpił z żądaniem zasądzenia roszczenia o odsetki pozwem z dnia 28 listopada 2013r. roszczenie główne, od którego odsetek dochodził, nie było wówczas przedawnione, a co za tym idzie przedawnienie nie objęło również całego roszczenia z tytułu odsetek.

Żądanie zasądzenia odsetek od kwoty 13.100 zł nie zasługiwało jednak na uwzględnienie w jakimkolwiek zakresie z uwagi na to, że pozostawało w sprzeczności z zasadą akcesoryjności odsetek względem roszczenia głównego. Odsetki stanowią bowiem świadczenie uboczne w stosunku do świadczenia głównego. Reguła ta oznacza, że byt odsetek uzależniony jest od roszczenia o zapłatę należności głównej i to zarówno co do powstania tego roszczenia, jak i jego wysokości i zakresu. Roszczenie z tytułu należności głównej determinuje dopuszczalny sposób naliczenia i określenia wysokości świadczenia z tytułu odsetek. Skoro umowa między stronami z dnia 5 października 2009r. przewidywała płatność za usługi świadczone przez powoda w euro, jak również powód domagał się zasądzenia należności głównej na podstawie tej umowy w euro i w tej walucie powództwo co do roszczenia głównego zostało uwzględnione, aktualnie powód nie może domagać się zasądzenia należności ubocznej w walucie polskiej od sumy pieniężnej ustalonej w wyniku przeliczenia kwoty 2872 euro po określonym kursie na złoty polski. Zastrzeżenie w prawomocnym wyroku, że spełnienie świadczenia winno nastąpić w obcej walucie, a przy tym rozstrzygnięcie to było zgodne z żądaniem pozwu, wyklucza możliwość późniejszego żądania przez wierzyciela spłaty należności w walucie polskiej i zapłaty roszczenia o odsetki w tej walucie, która nie jest walutą, w jakiej określona została należność główna. Również Sąd orzekający będąc związany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego Szczecin Centrum w Szczecinie z dnia 20 maja 2011r. nie był uprawniony do takiej modyfikacji i przeliczenia roszczenia o odsetki na inną walutę niż waluta należności głównej.

Do odmiennych wniosków nie prowadzi fakt, iż w postępowaniu egzekucyjnym komornik sądowy wypłacił na rzecz powoda należność główną w walucie polskiej mimo że, co niesporne, pozwana przelewem uiszcza kwotę 2872 euro na pokrycie zasądzonej należności głównej. Działania komornika nie mogły bowiem doprowadzić do skutecznej zmiany waluty należnego świadczenia, albowiem obowiązki komornika sprowadzają się do wykonania tytułu wykonawczego, nie mogą zaś ingerować w jego treść.

Wobec powyższych argumentów powołanie się przez pozwaną na regulacje zawarte w art. 358 § 1 i 2 k.c. było zbyt słabe, a nadto przepisy te nie odnoszą się do roszczenia o odsetki. Również pozostałe zarzuty dotyczące okresu naliczenia odsetek i wyliczeń matematycznych pozostawały bez znaczenia, skoro zasadny okazał się dalej idący zarzut niweczący w całości dochodzone w niniejszym postępowaniu roszczenie uboczne od kwoty 13.100 zł. Wymaga jedynie zaakcentowania, że od należności z tytułu kosztów procesu roszczenie o odsetki nie przysługuje. Roszczenie to nie znajduje bowiem oparcia w art. 359 k.c. i w świetle ugruntowanego stanowiska judykatury niezależnie od tego, kiedy

zobowiązany do zwrotu kosztów procesu ureguje zasądzoną należność z tego tytułu, wierzyciel nie jest uprawniony do naliczenia odsetek za okres od wymagalności owego roszczenia do dnia jego zapłaty.

Z przedstawionych przyczyn Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił wyrok w zaskarżonej części i powództwo oddalił.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Apelacyjny miał na względzie trudną sytuację materialną powoda, który w sprawie korzystał ze zwolnienia od kosztów sądowych, a także okoliczności, które doprowadziły do zmiany wyroku oraz niesporny fakt, że powodowi nie zostały uiszczone odsetki od zasądzonego wynagrodzenia w kwocie 2872 euro mimo, że co do zasady roszczenie uboczne po jego stronie powstało. Nie bez znaczenia jest również okoliczność, iż w toku postępowania egzekucyjnego powodowi zostało wypłacone należność w walucie polskiej, co mogło rodzić u niego subiektywne przekonanie o prawidłowym określeniu roszczenia ubocznego. Te wszystkie okoliczności w realiach niniejszej sprawy pozwalały uznać, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek uzasadniający odstępstwo od reguły odpowiedzialności strony za wynik procesu.

Zgodnie z § 19 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 3 w zw. z § 2 ust. 3 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 461) przyznano pełnomocnikowi powoda zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu apelacyjnym z urzędu.

Artur Kowalewski Iwona Wiszniewska Eugeniusz Skotarczak